

ЗНАЧЕННЯ ЗРАЗКОВОЇ СПРАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Актуальність розгляду цього питання полягає в тому, що через виходження України до ЄС, вона намагається осилити та запровадити нововведення на зразок європейських країн. Ці нововведення вже застосовані до адміністративного судочинства. Конституцією передбачено, що в Україні діє принцип верховенства права, а права і свободи людини, їхні гарантії є змістом діяльності держави. Реалізація цього принципу неможлива без ефективного судового захисту прав, свобод та інтересів особи. Необхідність створення ефективних механізмів судового захисту зумовила оновлення процесуальних норм і стала передумовою для прийняття Закону України від 03.10.2017 № 2147 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»[1].

Цей закон змінив редакцію процесуальних кодексів і став поштовхом для дієвого подолання численних прогалин у законодавстві, які з часом можуть стати загрозою ефективного захисту прав, свобод та інтересів громадян. Зокрема ці зміни стосуються Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ).

Тисячі громадян вимушені були звертатись до суду для вирішення суперечок, утворених саме через прогалини у законодавстві. А судді, у свою чергу, зобов'язані були щоразу вивчати та розглядати такі однотипні справи. Через це виникало запитання чи сприяє це ефективності розгляду судових справ? Звичайно ж ні.

За таких обставин зрозуміло, що правові засоби, за допомогою яких здійснювалось судочинство, потребували удосконалення. Як результат, виникла необхідність прийняття нових процесуальних норм.

Так згідно з ч. 2 ст. 125 Конституції України Верховний Суд є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції[2], а ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що Верховний Суд повинен забезпечувати сталість та єдність судової практики. Тому значну увагу у законі приділено створенню механізмів, які забезпечать єдність практики застосування права Верховним Судом [3].

Одним з нововведень Закону від 03.10.2017 № 2147 є введення в КАСУ такого процесуального інституту, як «зразкова справа» на зразок «пілотних рішень», які приймає Європейський суд з прав людини.

Під зразковою адміністративною справою розуміється типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом, як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення. Тобто за наявності

ознак типовості справи Верховний Суд приймає її до провадження, і така справа стає зразковою.

Ознаки типовості визначені у п.21, ч.1, ст. 4 КАСУ, так типові адміністративні справи – це адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той самий суб'єкт владних повноважень, спір у яких виник з аналогічних підстав у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги[4].

Приписами ст. 290 КАСУ встановлено особливості провадження у зразковій справі. Наприклад:

- якщо в провадженні одного або декількох адміністративних судів перебувають типові адміністративні справи, кількість яких визначає допустимість ухвалення зразкового рішення, суд, який розглядає одну чи більше таких справ, може звернутися до Верховного Суду з поданням про розгляд однієї з них Верховним Судом як судом першої інстанції. У поданні про розгляд справи Верховним Судом як зразкової зазначаються підстави, з яких суд вважає, що справа має бути розглянута Верховним Судом як зразкова, у тому числі посилення на типові справи;

- суд, який розглядає типову справу, має право зупинити провадження за клопотанням учасника справи або за власною ініціативою у випадку, якщо Верховним Судом відкрито провадження у відповідній зразковій справі;

- якщо ухвалення рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має враховувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи (ч. 3 ст. 291 КАСУ).

Ведення такого поняття, як зразкова справа, є важливим кроком для впровадження судового прецеденту в Україні. Судові рішення у зразкових справах набувають ознаки реального носія об'єктивної інформації та джерела права.

Прецедентність судового рішення - це попереднє судове рішення, метод вирішення справи, який являє собою авторитетне правило або приклад для вирішення схожої, аналогічної справи.

Так, 15.02.2018 року Верховним Судом України вже ухвалено рішення у першій зразковій справі щодо перерахунку пенсії колишньому співробітнику МВС з урахуванням грошового забезпечення поліцейських. Станом на 14 березня 2018 року Верховним Судом України відкрито ще 4 зразкові провадження, а в трьох витребувано матеріали типових справ для вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі.

Запровадження таких важливих процедурних змін до КАСУ в подальшому сприятиме єдності правозастосовної практики, швидкому розгляду великої кількості однотипних справ, зменшенню навантаження на судову систему.

Передбачена і відповідна процедура розгляду матеріалів за зразковою справою. Для вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі Верховний Суд може вимагати з відповідного суду (судів) матеріали типових справ. Розгляд зразкової справи здійснюється колегією суддів Верховного Суду

у складі не менше п'яти суддів. На розгляд питання про відкриття провадження у зразковій справі Верховному Суду дається строк у 10 днів з дня надходження матеріалів. Рішення Верховного Суду у зразковій справі підлягає перегляду Великою Палатою Верховного Суду за правилами перегляду рішень в апеляційному порядку. На судове рішення у типовій справі може бути подана апеляційна скарга. Рішення апеляційної інстанції за наслідками перегляду типової справи також може бути оскаржене у касаційному порядку, але виключно з двох підстав:

- суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою справою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи;

- справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи.

Отже, згідно вище розглянутого матеріалу можу зробити наступний висновок, що «зразкова справа» це великий крок до покращення роботи судів. Цей крок є дуже важливим для сучасних змін в житті нашої країни. Ці зміни покращать роботу адмінсудів та покращать ефективність розгляду ними позовних справ. Я вважаю, що подібний підхід дасть змогу розвантажити апеляції, тому що зникне будь-який сенс оскаржувати рішення з типових і зразкових справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.

2. Конституція України від 28.06.1996 з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.

3. Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

4. Кодекс про адміністративне судочинство України від 07.01.2018 з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.